

Redactare Cătălina Chiricheș, Diana Crupenschi

Tehnoredactare Constantin Niță

Corectură Adrian Crețu

Copertă Gabi Dumitru

LIBRIS

We know
books

CAMILLE LAURENS

Fată

Traducere și note de Sinziana Manta

CG COLECȚIA
GLOBUS

—E fată.

Așa începe, cu un cuvânt, ca lumina sau ca întunericul. Nașterea ta seamănă cu facerea lumii, există cerul și pământul, un cuvânt taie spațiul în două, răzbește prin mulțime, separă timpul. Cu toate astea, nu Dumnezeu e cel care-l rostește, măcar s-o afli de la bun început, ci Catherine Bernard, moașă la clinica Sfânta Agata, unde ceasul de pe perete indică ora cinci și un sfert. Nu și-a pregătit anunțul, n-a dorit și n-a hotărât nimic, neinteresând-o aspectul asta, ea fiind o călugăriță bună, dar rezultatul este același: îl rostește, te numește în timp ce te aduce pe lume. Sub boneta imaculată, soața virgină a lui Dumnezeu își pronunță sentința, îți dă naștere numindu-te. Te naști dintr-un cuvânt ca dintr-un trandafir, înflorești prin limbă. Nu ești încă nimic, o biată fărâmă de subiect, te ostenești ca să ajungi să existe; nu poți spune încă „sunt“, nimeni nu zice „ea este“, nici măcar la trecut, „a fost fată“, nici măcar cu un articol nedefinit, „a fost o fată“, așa ceva nu se spune. De altfel, nu ești nedefinită, chiar deloc, nu te-ai născut nedefinită, ai deja un „e“, să știi, un „e“ mut¹, e drept, dar un „e“

1. În limba franceză, genul feminin se formează în general prin adăugarea la forma de masculin a literei „e“, care nu se pronunță, denumită din acest motiv „e“ mut.

mut limbut. Dimpotrivă, ești un articol bine definit. Faptele vorbesc pentru tine. Născută fată. Vorba-i vorbă, rezonează în aer – încăpere albă, sticlă de apă, pat îngust, crucifix. Nașterea ta este o enigmă banală. Nu ești aproape nimic, ca un lucru făcut de mântuială. Se produce o schismă, dar unde? Există o seară și există o dimineață. Una o urmează pe cealaltă, una se preschimbă în cealaltă. Tu, însă, nu. Tu nu ești preschimbabilă. Asta e. Nu mai este vreme ca ursitoarele să se aplece deasupra leagănului tău. Slujba a fost oficiată. Pătrunzi în decor cu capul plecat și viața ta descătușată se desface în libertate, deși libertate nu este cuvântul potrivit, pentru că, zi sau noapte, seară sau dimineață, nu va mai fi niciodată altceva decât ce este. Țipi, răcnești, adevărul ce-ți umple plămâni și rece, rima e feminină, vociferează și creează în tine sentimentul aspru al separării, simți că lucrurile se divid, întregul se rupe în două, se taie, gata, s-a tăiat. Nașterea ta te separă deopotrivă de mama ta, care este și ea fată, e lucru știut, și de toată umanitatea care nu se numește fată. Cuvântul advers nu este pronunțat, dintr-un anume motiv, dar plutește silențios în eterul din încăpere, cuvântul contrar dând aerului un efect de șablon. *Un embrion, un fetus, un bebeluș* – până atunci, genul fusese de partea sa. Cu câteva secunde în urmă, ea ori el, totul era posibil, gramatica nu-și alesese încă calea. Acum ți-au tăiat aripile (ce altceva?), ești mai singură decât Robinson, dar așa stau lucrurile, zarurile au fost aruncate odată cu placenta, Dumnezeu, născut băiat, se spune, tată al unui fiu, se crede, Dumnezeu este un copil care se joacă cu zarurile: este fată.

— E fată.

Vocea ce-ți formulează incipitul nu este modulată de nicio inflexiune deosebită, poate doar de cea indusă de munca bine făcută. Catherine Bernard trage un pic la măsea în afara orelor de program, dar rezultatele nu i-au fost deocamdată afectate. A ajutat multe femei să devină mame, nimic de zis, a tot scos roade din pântecelul lor. Chiar și săpând puțin, nu i s-ar putea găsi preferințe – cel mult o ambivalență: băiatul nou-născut i-l evocă de fiecare dată pe micul Isus din creșă, sacralitatea meseriei ei și a Nașterii. În schimb, fetele îi sunt mai puțin străine, le spală mai ușor. Dacă se gândește bine, își petrece o parte însemnată din timp bibilind părți genitale. Cele ale băieților sunt enorme în raport cu restul corpului, așa umflate de hormoni, îți sar imediat în ochi. Cele ale fetelor, discrete, o fac să-i fie mai puțin rușine, chiar dacă e stupid. Doamne, iartă-mi gândurile!

— E fată.

De cealaltă parte a enunțului maicii Catherine se află părinții tăi, destinatarii, responsabilii deopotrivă, făcătorii de fete, semănătorii de bucluc – el ori ea, în acea fracțiune de secundă, cine n-a știut să dea ce? În clipa de față nu este, totuși, cea mai importantă întrebare, chiar dacă, mai târziu, nu se vor da îndărăt de la un schimb acid de replici pentru a-și cimentă ciuda și a despica eșecul în patru. Primesc vestea. Așteptând-o, așteptându-te, nu știau nimic. Nu te-au văzut străpungând opacitatea pântecelui matern și răscolind cu mânuțele aerul lichid pe vreun ecran luminos scrutat de un halat alb, a cărui pândă ar fi

pândit-o, sorbind fraza decisivă învăluită într-o îndoială permanentă (conștiința profesională, emoționați de interpretarea lor intimă (dacă se mișcă atât, trebuie să fie...) – sorbind profeția oracolului, adevărul său probabil, nu „E fată“, ci echivalentul său prudent, sinonimul său aproximativ: „Nu văd nimic aici“. Nu li s-a adus la cunoștință lipsa ta de forme în locul în care acestea se formează. „Nu văd nimic aici“ se traduce „E fată“... Nu e nimic de văzut, circulați, e fată. Părinții tăi nici nu așteaptă, nici nu aud astfel de anunțuri, căci ecografele, aceste mașinării ad-hoc, nu există încă. Ne aflăm în anul 1959. Conturul bijuteriilor de familie sau nimicul transformat în pixeli văzând cu ochii, ideea de-abia fusese întrezărită; tehnica încă nu transcrie unda gelificată a dorințelor și a dezamăgirilor, nicio imagine nu-i captează pe înătorii amniotici, așa că n-ai decât să te faci luntre și punte, să răscolești cerul și pământul cu lovituri de călcăie, suspansul rămâne întreg până la sfârșit și zadarnice îți sunt saluturile cu vârful piciorușelor, în ciuda prezicerilor sarcinii: n-ai greață, e băiat, dai la rațe, e fetiță; libido exacerbat, e băiat, dorință pleoștită, e fetiță. Poftă de sare, poftă de zahăr? Fetele sunt lacome, nu-i nicio îndoială. Minge rotundă, fată anunță, minge ovală, nicio scofală („Pfiuu“, reacționează bunicul tău, care i-a fentat pe All Blacks în 1925 pe un stadion arhiplin). Circulă chiar ipoteze mai puțin știute, secrete, șoptite la ureche, transmise de la gravidă la gravidă, între două respirații pe durata travaliului: dacă, la concepere, ai avut orgasm, bucură-te de băiat, dacă n-ai simțit niciun fior, ia-ți adio de la fecior. Mama ta se îngrijorează.

Este o noutate și pentru că nu ești prima. Sunt anunțați nu doar că au o fată, ci că mai au una, o nouă fată – e preferabil să nu se spună „a doua“, pentru că nu se prevede o urmare (aici se înșală). Nu ești doar o fată, ești încă o fată. Urmezi unei fete. Sora ta (o să înțelegi în curând), sora ta s-a născut înaintea ta – născându-te, tu ești cea care îi dă numele de soră, tu ești cea care vă botează pe amândouă cu acest alt nume în afară de cel de fată, cu acest nume comun de surori (ea nu-l vrea, nici tu, nici nimeni). Sora ta mai mare s-a bucurat de favoarea lui Dumnezeu, a fost lăsată să vină pe lume fără mare șovăială. I s-a pus, totuși, numele Claude, ca să i se dea de știre lui Dumnezeu (cu toate că lipsește credința) că, de fapt, ei așteptaseră, își închipuiseră, speraseră... Tu, a doua, derutezi. „Încă o fată“: ești o noutate care dezamăgește. Nu erai așteptată. Sora ta nu inaugura preferința străveche a regilor, avizi să-și asigure succesiunea, dar tu nu ești nici măcar preferința reginei. Nu ești o prințesă.

Tatăl tău s-a deplasat totuși. Nerăbdător, asistă la nașterea ta. E lucru rar la acea vreme, cu zece ani înainte de mai '68; tații sunt ținuți la distanță de sexul dilatat al femeilor, de durerea care se trezește în ele într-un parfum de fecale și de sânge, de gemetele lor de fiară care crapă în timp ce se goleşte. Nu și-ar reveni din una ca asta, spune gura lumii, ba, mai mult, ar rămâne neputincioși. Bărbații sunt protejați de nereușită, iar cuplurile, de dezgustul de ele însele. Dar iată că pentru tatăl tău s-a făcut o excepție, a fost considerat suficient de puternic pentru a rămâne în sala de travaliu, la urma urmei face parte din breaslă

sau cam așa ceva: este dentist. Obișnuit cu deschizăturile, așadar, scutit de emoție și deloc stupefiat la vederea mucoaselor sângervolente. Deprins cu gingiile, nu este expus riscului de a se crede amenințat de un vagin cu dinți. De a cădea lat, leșinat, castrat pe viață de viziunea terifiantă. În fiecare zi, el... Dar stai, nu-i așa... Nu tatăl tău este dentist, ce tot spui acolo, ci doctorul Galiot, pe care l-a întâlnit mai devreme pe culoar, învăluit într-un nor de fum lângă camera moașelor; va fi dentistul tău când vei avea dinți, iar fiul pe care se pregătește să-l ia în brațe fără măcar să-și stingă țigara va fi în aceeași clasă cu tine, în a opta și a noua – Jérôme Galiot, un prostuț născut în aceeași zi cu tine, un geamăn fals care va fi întruchiparea perfectă, în ochii tăi, a expresiei „sexul opus“, cu glumele lui nesărate, dar deocamdată trofeu al părinților săi la clinica Sfânta Agata din Rouen; ți-a luat-o înainte cu un sfert de oră și cu o mică protuberanță. Să rectificăm, prin urmare: tatăl tău este generalist pe strada Jeanne-d'Arc și ți-a stabilit deja prenumele: Jean Matthieu. Jean ca tatăl lui și Matthieu ca el, cinste bărbatilor din familie și celor mai frumoase Evanghelii, pe cuvânt de calvinist. I s-a telefonat la cabinet pentru a fi prevenit că nu mai durează mult, iar el a dat fuga pe dată, după a plecat, apoi s-a întors la cinci dimineața, aerul nopții îmbălsămează cromozomul XY, de data asta e bine, e băiat, așa simte și vrea să fie de față. L-a salutat în trecere pe doctorul Galiot, „felicitari“, și a dispărut în sala de travaliu în momentul în care tu ieșeai din hău. Măicuța Catherine nu este prea încântată de intruziune, își netezește șortul de parcă ar fi fost surprinsă

goală și-l și expediază lângă mama ta neștiutoare și frântă, de ce să fie el mai cu moț? Apucase, însă, să-ți zărească craniul. Dacă e să ne luăm după smocurile rare de păr care-ți stau ca lipite în vârful capului, ești de sex masculin, nu încapе îndoială, s-ar putea chiar zice, fără a greși, că ai în jur de cincizeci de ani, o alopecie galopantă și nu prea mult timp rămas înainte de a cheli de-a binelea: tatăl tău glumește, dar nimeni nu râde, mama ta suferă peste poate, rodul viscerelor ei o săgetează, uitase cum e să suferi ca un câine, nu-ți va sufla niciodată o vorbă despre asta, pentru că suferința fizică se șterge din memoria corpului mai trainic decât plăcerea, natura este bine făcută, iar durerea asta supremă a celor născute fete, ei bine, o vei afla oricum, inevitabil, destul de devreme. În picioare, lângă pat, tatăl tău ține distrat masca peste nasul mamei tale care duce lipsă de oxigen și de tandrețe, dar stă cu gâtul întins spre măicuța Catherine care este parte din efortul vieții, „haideți, împingem, haideți, respirăm“, așa, așa, o luăm de la capăt, continuăm, au trecut umerii, câți copii să fi născut oare cu vorbele? Eliberarea se apropie, tatăl tău se află în apneea nenăscutului, dintr-odată nu mai crede, pare că se sufocă, stupefiat la marginea abisului. „Ce e?“, întreabă mama ta între două respirații, nu se știe, împingem o ultimă dată, nu miroase a trandafiri și totuși, iată, tatăl tău se dezumflă, să fi crezut oare cu adevărat? Ce e? Un rateu.

Ești pusă pe burta mamei, hei!, face tatăl tău la vederea vulvei indubitabile. Scâncești. Schițează un zâmbet mașinal și se retrage. Nu te smiorcăi, răcnești de-a binelea, urlă din toți rărunchii, ce mai

plămâni, uite că, judecând numai după auz, n-ai putea face diferența. O voce de stentor, trei kilograme nouă sute și cincizeci și doi de centimetri: ai fost pe-aproape. Tatăl tău se retrage. Totul i se pare brusc epuizant, se simte golit, se duce acasă să se culce – cordonul, suptul, baia nu prea sunt treaba lui, peste patru ore va trebui să-și reia consultațiile. Să-și sune familia din Ardèche și să-și moduleze vocea răgușită: „E fată... Da, da, e bine și așa“. O fată. Zis și făcut. Șampania va rămâne nedesfăcută. Dacă ar fi fost băiat, ar fi asistat la prima baie, pentru plăcerea de a vedea plutind sexul avantajos. Pe când la o fată... Nimic de văzut. Să nu se creadă c-ar fi nefericit, nu-i vorba de asta. Doar că ceva lipsește ca să fie fericit, atâta tot. Se lipește de pereți ca să evite să-l reîntâlnească pe doctorul Galiot, dar dă peste el la intrarea în parcare.

— Deci?

— E fată.

— Ah! E bine și așa.

— E fată.

Dacă te gândești bine, poate că nu e chiar prima frază pe care o auzi – fiindcă o auzi, asta este indiscutabil: nu se știe exact ce văd bebelușii la naștere, dacă sunt mai mult sau mai puțin orbi ori miopi, la început de tot, dar nimeni nu a presupus vreodată c-ar fi surzi. Se spune chiar că aud sunete *in utero*, cu mai multe luni înainte de-a veni pe lume, că disting, deformată de chiorăieli și de rumoarea lichidului amniotic, vocea mamei lor sau vibrația ei, cioc-cioc-ul tatălui pe burtă, când se întâmplă, sau muzica dată

suficient de tare. În ceea ce te privește, e limpede că tatăl tău nu a încercat să aibă o conversație cu tine înainte de-a te naște, nu-i stă în fire să discute cu necunoscuți sau necunoscute. Sunt slabe speranțe și să fi auzit cantate de Bach sau sonate de Mozart, fiindcă își ascultă discurile seara târziu, la ora la care este de așteptat ca o femeie însărcinată să doarmă deja. În schimb, atunci când tatăl tău nu este acasă, dimineața, după-amiaza, mama ta ascultă încontinuu hitul anului trecut, „Only You“, găngurit de Platters, *You're my dream come true, my one and only you*, pentru că a cumpărat discul chiar în ziua lansării pe piață. Sau Doris Day, *Qué será, será, whatever will be, will be...* Așa că e posibil ca, în sânul unei gestații poliglote, să fi prins, înainte de fraza inaugurală, câteva frânturi de engleză auzite ca din fundul piscinei, pe care le vei traduce mai târziu, când îți vei face o meserie din asta, *ești visul meu devenit realitate*, și poate chiar trei cuvinte în spaniolă, înăbușite ca de niște dopuri de urechi, *fie ce-o fi, viitorul nu poți să-l decizi*, acestea din urmă mai potrivite decât primele pentru fericitul eveniment, pentru că, în fond, ce se întâmplă nu este ce ne-am dorit, fiindcă ce se întâmplă, de fapt, ești doar tu, adică nu ești decât tu. Iată-te deci, la șase luni de dezvoltare, cu urechile ciulite, gata să ascuți mai întâi refrenele existenței tale viitoare, apoi, la venirea în lumea exterioară, atât pleoscăitul pietricelei aruncate oblic pe suprafața relativ lină a tăcerii („E fată“), cât și ricoșeurile propagate din voce în voce („E bine și așa“, „Rămâne pe data viitoare“, „Fetele sunt mai cuminiți“, „Mai ai timp să înscrii“).

ERDIS We know back

Ești îmbrăcată cu un combinezon alb, oferit de bunica ta, care n-a vrut să sfiideze destinul. Știi povestea cu cei doi bebeluși la maternitate? „Doi bebeluși de-abia născuți stau culcați unul lângă altul. Primul îl întreabă pe al doilea: «Tu ce ești? Băiat sau fată? — Nu știu, răspunde acesta. — Stai să văd», spune primul, aplecându-se peste pătuț. «Ești băiat. — De unde știi? întreabă al doilea. — Simplu, ai botoșei albaștri.»“ În cazul tău, femeile au fost prudente, s-au abținut să tricoteze cu bleu, să vopsească pereții albăstrii, să lipească tapet de culoarea peruzelei în camera ta. Răbdare la orizontul albastru. Nu se vinde pielea ursoaicei înainte de-a legăna ursulețul. Dar nu s-au datat nici la roz bombon, nici la roz somon și nici la trandafiriu, ba chiar au respins albul-coajă de ou și n-au lăsat decât albul pur, zăpada (imaculată) pe care soarta și cromozomii vor arunca roșu (sânge) sau albastru (rege): natura, și nu visul, scrie povestea. Cadourile primite după naștere vor îndrepta ezitarea. Iepuraș, zdrăngănele, căciuliță, prosop, vei vedea viața în roz – roz precum rochia lui Grace Kelly, pe care toate femeile o copiază de când s-a căsătorit cu prințul ei. Până și acele de siguranță care îți prind scutecul sunt roz – da, te naști la frontiera istorică ce desparte scutecele refolosibile de cele de unică folosință; asta înseamnă că nu mai ești tânără, știu. În plus, n-o ajută pe mama ta, închipuie-ți. Scutecul ăsta alb, de fapt, nu e chiar o idee strălucită. Și cum bunica ta a tricostat pentru cel puțin șase luni și combinezoane, și saci de dormit, și mantouri, și botoșei, toate de un alb neutru, trecătorilor de pe stradă, vecinilor de bloc, pacienților soțului ei care sunt curioși și

întreabă, negăsind niciun indiciu, „Ce este?“ sau „Cum îl cheamă?“; mama ta le-a răspuns neîncetat „E fată“. Mai mult, a fost chiar nevoită (asta-i culmea!) să-i convingă pe mirații care s-au lăsat înșelați de robustețea ta: „Nu, nu, vă asigur, e fată“.

Tatăl tău se duce dimineața la primărie ca să declare nașterea, s-o declare pe cea născută cu ceva lipsă. În fața funcționarului, nu-și amintește prenumele pe care-l aleseseră în caz că, dacă, cumva, din nefericire... Dar ce nume era? Juliette, ca nașa ta? Nu, imposibil, Juliette este pandantul¹ lui Romeo, în fine, dacă se poate spune așa, ha-ha. Juliette este gradul zero al cocoșelului, este așteptarea a ceea ce nu e, a ceea ce nu are, este sufixul de fată pe viață, rimează cu *fillette*, *minette*, *choupette*. Juliette este diminutivul feminizat, Julie pe veci diminuată, fata ce stă de veghe în balcon, rimă simplă pentru un trist poet, Romeo, eroul, se profilează strălucitor peste absența ei. Trebuie spus că pe tatăl tău îl cheamă Barraqué – cu doi r², simte mereu nevoia să precizeze, se potrivește de minune. Jean-Matthieu Barraqué e un patronim, mai trebuie și-un fiu care să-l ducă mai departe. Și când colo... Onomastica îl pune în încurcătură – și nici ție nu-ți va ușura viața, între paranteze fie spus. Deci? Nathalie? Annie? Sophie? – valsul e-urilor mute, tangoul mutelor. Martine? (doar n-ai înnebunit!). Jeannine? Nici vorbă. Josette? Nu (uf!). E complet pierdut. În cele din urmă, își aduce aminte

1. Cuvânt cu două sensuri: 1. obiect care formează împreună cu altul o pereche simetrică; 2. care atârnă.

2. *Baraqué*, scris cu un singur „r“, înseamnă, atunci când se face referire la o persoană, „bine clădit“, „bine făcut“.